

G. S. E. A. F.
DISSERTATIONEM
DE

FIGURA MUNDI,

*Consensu Ampliff. Facult. Philos. In Reg. Ad Auram
Academia,*

Sub MODERAMINE
VIRI MAXIME REVERENDI atque CELEBERRIMI

D. NI JACOBI
GADOLIN,

S. S. Theol. DOCT. & Scient. Nat. PROFESS. Reg.
& Ord. nec non Acad. Reg. Scient. Sv. MEMBRI,
AD GRADUM MAGISTERII IN PHILO-
SOPHIA ASSEQUENDUM

Publico examini submittit

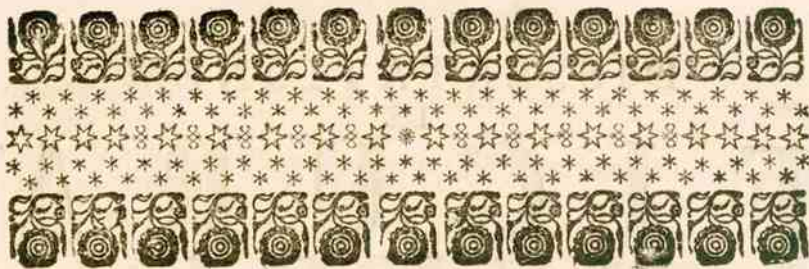
JACOBUS UTTER,

SATACUNDENSIS,

In Auditorio Majori die V. Julii, A: MDCCLX.

H. A. M. S.

ABOÆ, Impressit DIRECT. & TYPOGR. Reg. Magn. Duc.
Finland. JACOB MERCKELL.

§. I.

AB instituti ratione alienum non esse existimamus, ut, de *Figura Mundi* disputaturi, *Mundi* vocabulum, quod non uno tantum sensu accipi solet, ad fixum mox reducamus significatum. *Mundus* itaque nobis est, non globus tantum terraqueus, nec cœlum duntaxat, sed univerforum corporum creatorum congeries atque complexus. Sunt autem corpora, quæ in hujus universi expanso reperiuntur, non perturbate posita, tanquam quæ a turbine projecta sunt, neque sordida & immunda, veluti quæ in luto hærent, sed ornato mundissimo quasi vestita, ordineque elegantissimo collocata; adeo ut eorum systema, *Mundi* nomine emphatice plane insigniatur. Hinc bene, quid, oro te, ornatum atque ordinatum videri potest, quod non ab mundi exemplo imitata sit ratio? unde $\kappa\omicron\sigma\mu\omicron\varsigma$ græce nomen accepit, inquit *Apulejus de Mund.* Dicunt autem *Pythagoram* nominis auctorem esse, primoque cœlum sic appellasse, quia perfectum illud omnibusque animantium signis & nullo non pulcritudinis genere exornatum. *Figura* quid sit, neminem facile fugit. Est scilicet limes extensus; adeo ut ultra hunc nulla detur pars, quæ ad idem extensum pertinet. Ut itaque perimenter trianguli est limes superficiei triangularis; periphèria circuli limes superficiei circularis;

laris; superficies sphaerica limes corporis in sphaeram contorti, &c. ita limes congeriei corporum omnium creatorum *Figuram Mundi* constituit. Sed, heus tu! inquis; quorsum vadis, qui sphaeram omnium rerum sensibiliura egressus, de finibus mundi certamen instituis? forte magis temerario ausu, quam Principes vanae gloriae cupidi, qui cum summa civium pernicie de dilatandis imperii terminis bella gerunt. Quae enim, quae, ad Terricolae circa centrum haerentes ab ultimis mundi limitibus utilitas redundabit? Fatemur e quidem rem esse difficilem, quam adgredimur, verum non tamen talem, a qua investiganda absterri debuimus, praefertim cum non modo licitum, sed & injunctum sit mortalibus, ut in mundo ejusque variis affectionibus, ceu speculo, DEI sapientissimi incomparabiles perfectiones perlustrant. Praeterea etiamsi nec potuerimus ad amussin delineare *Figuram Mundi*, neque tamen nobis nocebit tentasse, quid valeamus; immo si errorem insuper hac in re commiserimus, ne quidem exinde multum incommodi metuimus. Quamobrem certo certius speramus fore, ut Candidus Lector conatum innocuum, in meliorem, pro more solito, interpretetur partem, &, quatenus desiderio suo satisfactum non invenerit, benignitate sua defectum nostrum suppleat.

§. II.

Duo nobis de figura mundi acturis praecipue sunt disquirenda: scilicet esse aliquam mundi figuram; deinde, qualis illa sit. Prius quod attinet, ex *Figurae* definitione in §. I. data, eam competere mundo mox quidem patebit, si modo demonstratum sit mundum esse *limitatum vel finitum*. Quod attinet ad veteres Philosophos, in duas hi abeunt hic classes: Alteri nimir. hunc mundum esse infinitum, alteri finitum putabant. Qui igitur mundum infinitum esse volunt, ii quoque limites mundi ipsamque ejus figuram e medio tollunt. Hunc in censum venit *Alcibiades*

ximander, qui infinitum hoc unum esse, non numero sed magnitudine, statuerat, & partes quidem ejus mutari, totum vero immutabile esse, ex eo omnia generari, & in id desinere omnia. Hujus Discipulus *Anaximenes* hoc infinitum aërem dixit; atque hinc colligunt, neque *Anaximandrum* per illud suum infinitum aliud quid intellexisse, quam vel aërem, vel aquam, vel aliud quid ejusmodi. Soliti præterea sunt antiquorum nonnulli distingvere inter *Universum* & *Mundum*; hinc *Leucippus* universum quidem infinitum posuit, verum hujus tamen partem plenam, partem inanem esse; nec non *Democritus*, præter atomos & inane, nihil reale verumque dari, atque dum in infinito mundos infinitos esse voluit, cuncta nihilominus figura, situ, ordine & dispositione corpusculorum constare. Si itaque sensus horum est, in spatio inani infinito, quod sibi imaginabantur, dari infinitos numero mundos, id quidem non impedit, quo minus potuerint credere quemlibet mundum corporeum simul esse figura quadam circumscriptum; & quod de pluralitate mundorum sic asseruerant, vix aliud videtur importare, quam dari plures orbis habitabiles; quale quidem thema nostro quoque ævo haud absque ratione probatur. Ex recentioribus obvenit *Jordanus Brunus*, cujus Philosophemata atra nocte obscuriora esse nonnulli queruntur, mundum, cum sit infinitum universum, Figura carere affirmans. Ratio assertionis hæc erat, quod cum Deus sit essentia simplicissima, ergo in eo idem est esse ac posse; itaque, quia Deus potest facere mundum infinitum, etiam fecit. Pariter quoque *Cartesius* rotundis verbis affirmat, *hunc mundum sive substantiæ corporeæ universitatem, nullos extensionis suæ fines habere*, hac imprimis ratione suffultus, quod, ubicunque fines illos esse fingat, semper ultra illos aliqua spatia extensa, ac proinde etiam substantiam corpoream extensam esse perciperet; etenim ponit naturam corporis consistere in
sola

sola extensione in longum, latum & profundum. Ex diversa causa idem existimabat illustris *Leibnitius*, perfectioni nimirum Divinae repugnare, mundum materialem extensione ullatenus limitatum statui; quia, quo plus est materiae in mundo, eo ampliori gaudebit Deus occasione exercendi sapientiam & potentiam suam. Pro adversa sententia instat omnium nobis erit, qui omnium Philosophorum doctissimus habitus est, summus *Aristoteles*. Hic, in *L. de Caelo*, magno conatu id agit, ut demonstrat universitatis corpus, seu mundum hunc materialem, non esse infinitum. Quid jam nobis videatur de re inter tantos viros controversa, paucis indicabimus. Existimamus autem & mundum finitum esse, & hanc finitudinem vel sic sufficienter demonstrari, si videlicet ponatur totus mundus, de corporeo solo loquimur, quantumcumque is demum sit, finitus vel infinitus, in aequales partes ex. gr. cubicas datae magnitudinis, esse divisus. Vel nobis non morantibus, quisque videt heic non respici potentiam humanam, quasi hac tanto operi sufficeret, sed solam possibilitatem rei, quatenus quidem negari non potest corpora omnia esse divisibilia; neque praeterea supponi divisionem actu exercitam, sed mente tantum conceptam, qualem quidem divisionem ponere nobis licet, siquidem omnino patet, eandem & concipere &, sicubi placuerit, efficere posse, qui totum universum verbo suo condere valuit. Hoc itaque posito, si assumas mundum esse in infinitum extensum, seu nullos plane habere extensionis suae limites, nullamque circumscriptam figuram; consequens est, numerum partium, in quas divisus ponitur, itidem fore infinitum. Ergo, siquidem re ipsa existit hic mundus, simulque existunt omnes ejus partes simul sumtae; sequitur hinc, existere quoque numerum infinitum. Quam vero hoc sit absurdum, & cuilibet facile patescit, & evidenter ostensum est in *Ontolog.* Illustr. *Wolffi* §. 797. p. m. 597; Un-

de tandem sequitur, absurdam esse, quæ assumebatur, hypothesis, scilicet esse mundum infinite extensum. Ergo finita extensione gaudet, atque figura quadam terminatur. Hinc jam patet, quid de argumento *Bruni* supra allato tenendum sit, male scilicet eum pro objecto potentiae divinae habere rem, quæ per se est impossibilis. Quod vero attinet ad sententiam *Leibnitii*, videtur hic fervore disputandi adversus existentiam spatii vacui, deficientibus argumentis physicis genuinis, eo fuisse redactus, ut causam DEI suæ hypothese prætereret. Certe, cum vel in minima quavis portione materiæ dari mundum creaturarum viventium animaliumque &c. deprehendere sibi visus esset auctor; adeoque in confesso sit, in minimis perinde ac in maximis infinitam DEI sapientiam & potentiam elucere: frustra potius id videtur requiri, ut materia sit in infinitum extensa. Nos igitur majori jure adhæremus alteri axiomati *Leibnitiano*: perfectiones divinas limitationem omnem respuere; Creaturas e contra non posse non esse limitatas.

§. III.

EX dictis itaque luculenter satis constat aliquam esse mundi figuram. Jam, qualis illa sit, dispiciamus. Veteres mirum in modum varias concinnarunt de mundi ortu & figura fabulas, omni quandoque ratione destitutas. Harum nonnullas juvabit verbo commemorasse, non tam temporis fallendi gratia, quam potius, ut appareat, quantum inter sit inter Philosophos miracula quasi somniantes, atque illos, qui lumine revelationis collustrati veram mundi originem didicerunt, atque sobriam magis philosophiam sectantur. Itaque de *Anaximandro* narrant, statuisse eum ex infinito cœlestes orbis & infinitos mundos productos esse; terram esse cylindricam, cujus altitudo contineat tertiam partem latitudinis; homines primo in piscium ventribus genitos

nitos ibique nutritos fuisse, dein vires acquisivisse majores, factosque idoneos, qui alimenta ipsimet sibi colligere possent, atque sic tandem exclusos fuisse & terra potitos; cæterum constatam fuisse sphaeram igneam, quæ, velut cortex arborem, intra se involvebat & globum terræ, & ejusdem atmosphaeram; hanc vero sphaeram dein ruptam fuisse, atque ex partibus disruptis solem ac stellas extitisse. Verum monuimus §. præc. cum hypothese mundi infiniti non posse consistere aliquam mundi figuram; hinc itaque sequitur, præter figuras corporum partialium, de figura totius ab auctore hoc nihil potuisse statui. Eam esse sphaericam pro certo venditare non dubitarunt multi. Quemadmodum non unius sed plurium gentium antiquissima traditio est mundum esse filium DEI; ita Ægyptii quoque eum ex connubio Isis & Osiris genitum sorgebant. Placuit nempe eis, ut refert *Diodorus Sic.* cælum & terram primo fuisse sibi permixta; postea vero discessisse a se ista corpora, quæ præsentem mundum constituunt. Nimirum igneam materiam ob summam levitatem ad sublimia loca evehitam; ob eandem causam solem & ceteram siderum multitudinem in perpetua vertigine mansisse; cœnosam vero turbidamque massam vi gravitatis infimum locum tenuisse. Cum itaque hæc volutaretur continuo, secretam exinde fuisse aquam marinam, e solidiori materia terræ separatam. Terram primo fuisse lutosam & mollem; ast, accedente calore solari, fermentatam fuisse faciem terræ, in pluribus locis intumuisse, humidisque tumores tenuibus pelliculis circumdatos: Ex hisce tumoribus, qui noctu ex circumfusa nebula alimentum hauriebant, interdum ab æstu solis consolidabantur, perustis ruptisque membranarum involucris, enatas produisse animantium formas. Horum, quæ plurimum caloris sortiebantur, ad superiora loca abiisse & volucra facta esse; quæ plurimum humidi adipiscebantur, in locis cognatis natatilia facta

ita esse. Postremo vero, cum terra magis induruisset, non fuisse eandem aptam animalibus ista ratione producendis; ideoque cœpisse eadem ex mutuo coitu gigni. Genitum hunc mundum ad similitudinem sphaeræ rotundum evasisse.

§. IV.

LEnem atque politam, immo sphaericam *Platoni* quoque placuisse mundi figuram constat ex *Timæo*. Argumentum ejus his continetur: Mundus est animal intelligens, divina providentia factus & quidem unigenitus, quia decrevit Deus facere rem præstantissimam; Ast quod intelligentia pollet, præstat insipienti, & intelligentia sine animo esse non potest. Ergo intelligentiam in animo, animum in corpore universi conclusit. Præterea est mundus sphaericus, cujus omnis extremitas paribus e medio radiis attingitur; quia hæc figura est perfectissima sibi que simillima. Dei enim judicio præstabat similitudo dissimilitudini. Nec oculis egebat mundus, quia nihil extra mundum relictum erat, quod cerni posset; nec auribus, quia ne quod audiretur quidem, neque instrumentis opus erat, per quæ alimenta susciperet aut decocti cibi excrementa emitteret; ergo nec manus, nec pedes, nec alia membra, nec ullas protuberantias habet.

§. V.

Mundum similiter esse rotundum, & quidem tam exacte, ut nihil eorum, quæ manu conficiuntur, nec aliud quicquam eorum, quæ apud nos oculis cernuntur, sit tam accurate rotundum, asserit *Aristoteles* in *Libro de Cælo*, sicque fere probat: In unoquoque genere, quod unum est, naturâ prius est multis, & quod simplex est, naturâ prius est composito. Ast figurarum planarum aliæ pluribus

ribus lineis, ut triangulum vel quadratum, alia una solum linea, ut circulus, continentur. Ergo circulus natura prior est ceteris figuris planis; & ex simili ratione quoque sphaera solidarum figurarum prima erit, quia non nisi unam superficiem habet. Evidēto sic sphaeram esse primo loco habendam, ulterius probat ultimam mundi partem sphaericam esse; quia nimirum figura prima primo convenit corpori, illud vero corpus primum est habendum, quod in ultima est circumlatione seu conversione; atque hinc concludit ultimum caelum, quod ambitu suo totum universum complectitur, atque continuo motu circumfertur, sphaericum esse. Idem quoque aliter in hunc fere modum probare conatur, scilicet rerum natura sic abhorret a vacuo, ut ne quidem extra corpus universitatis sit quis locus vacuus. Si itaque corpus isthoc haberet superficiem scabram aut angularem; dum convertitur, necesse est, ut a parte extrema, ubi prius erat corpus, nunc non sit, & ubi nunc non est, ob angulorum transitionem, mox iterum erit; quod cum repugnet principio vacui assumpto, sequitur aequalem & politam, qualis est sphaerae, fore extremam mundi partem. Praeterea, omis- sis reliquis, argumentum ex consideratione rerum physicarum petitum, quod reliquis praefendum videtur, adponere juvat. Nimirum, demonstrat primo aquam, quae circa terram est, rotundam esse; Cum enim in superficie maris concavum id est, quod centro propinquius est, aqua vero natura sua ad magis concavum locum confluit; hinc observat aquam non stagnare, sed fluere, donec fuerit in aequalitatem redacta, & quidem sic, ut ejus superficies tangat rectas aequales e centro ductas, h. e. sit instar sphaerae. Potro, quia est, ex hypothese auctoris, caeli motus continuus & uniformis; itemque, quia aquam tangit aer, hunc ignis cingit, ignem vero supera corpora & ipsum tandem caelum: Hinc concludit caelum

similiter ac aquam rotundum esse, quia, quæ rotundum tangunt atque cum eo circumferuntur, rotunda esse cuncta necesse est.

§. VI.

PAginæ Stoicorum tradunt mundum, forma globi, vel turbinis, vel ovi, cujus centrum terra occupat, circumdari a vacuo. Istud vacuum nonnulli eorum infinitum pronunciarunt; alii non majus posuerunt, quam ut mundo resolvendo sufficeret. Statuebant nimirum ex uno fieri omnia, & redire in unum revolutione perpetua & æquali, quocirca igni divino præcipuas partes tribuebant tam in creatione mundi producendi, quam in conflagratione producti; ita tamen, ut non in momento, sed successive, per modum generationis, hæc evenirent; sic v. gr. ignem istum in summo æthere constitisse, unde stellarum fixarum orbis primum prodierit, deinde orbis planetarum, post atmosphæra terræ, hinc aqua & tandem subsidens terra. Præterea docebant mundum esse animal sensus & rationis compos, atque natura præditum animata, cujus particula quædam avulsa sit anima humana. Haud absimili ratione *Pythagoras* quoque fertur posuisse mundum animatum, intelligentem & sphericum. Itaque cum animalia viva opus habeant spatio quodam circum se libero, quo spiritum ducant; hinc vacuum istud extramundanum ipsius mundi respirationi conducere dixerat Auctor sectæ Italicæ. Ast ex discipulis tamen *Empedocles* materiâ inertî repletum voluit totum istud vacuum, a metu suffocandi mundi, nescio qua ratione sese liberans; atque proinde neque de figura mundi ponenda sollicitus.

§. VII.

Patet itaque vel hinc figuram sphericam adeo præ quibuslibet reliquis figuris placuisse universo orbi erudito, ut vix ullum invenias, qui mundo diversam tribuerit.

buerit. Quid? quod piissimus *Job. Arndt* in Lib. *de Christianismo* c. 2. & 3. non hæsitet in eadem hypothefi adoptanda. Adfirmat vero hic coelum ideo firmamentum dici, quia omnia capiat & concludat elementa, neque permittat, ut loco suo cedant aut ab invicem dissipentur, quemadmodum fluida ovorum albumina & vitella firmiori putamine continentur. Capacissimam vero rotunditatis formam coelo datam esse, non ideo solum ut omnibus elementis capiendis sufficiat, verum etiam ut æqualiter undique influat in corpora, quæ ambitu suo complectitur, seu ut operationes cœli & astrorum a circumferentia sphaeræ ad centrum ab omni parte æqualiter distribuantur.

§. VIII.

Variorum placitis sic breviter adumbratis, instar colophonis addenda est sententia Theologi pariter ac Philosophi Celeberr. *Sam. Werenfelsii*, ex *Ejusd. Opusculi Theol. Philos. & Philol. Edit. Alt. Tom. II. p. 151. & 152.* Profitetur hic se sibi proposuisse, ut nova & a nemine adhuc calcata via incederet in quæstione hac discutienda. Quis itaque heic expectabit quidquam, quod antea sæpius sit dictum? Summa argumenti hæc est: Ubi datur longum, latum, profundum, ibi est corpus; sic enim natura abhorret a vacuo, ut spatium corpore carere nequeat. Pone itaque jam figuram mundi esse scabram, qualis est hujus telluris, ubi hic montes eminent, ibi valles subsidunt, illic planities porriguntur. Itaque cum extra mundum non detur aliquod corpus, vacuum erit spatium, quod extramundanis istis vallibus, cavernis & hiatibus continetur; verum hoc repugnat principio: *non dari spatium vacuum*, ergo superficies mundi non est inæqualis aut aspera, sed plana & polita, non hiulca sed unita, non scabra sed dedolata. Quo autem in meridiana quasi luce ponat Auctor no-

vum hoc argumentum suum, objectionem quandam, quam sibi forte opponi suspicatur, resolutam tradit, scil. Cum tellus, quam incolimus, sit substantia, non indigens ad suam existentiam aliâ substantia, puta orbium cœlestium aut ipsius atmospharæ nostræ; non repugnabit fingi, omnia corpora præter tellurem in nihilum redigi. Hinc itaque obijcere quis poterit, totum residuum mundum, qui telluris ambitu jam continetur, sic habere figuram scabram, quia inæquales telluris protuberantiæ perinde jam existerent, ac si reliqua corpora non fuissent annihilata. Ad hæc respondet auctor, extensionem telluris esse ejusdem substantiam; adeoque aut concedendum esse, quod in vallibus hiatibusque tantum aëris alteriusve materiæ relictum sit, quantum ad ista spatia implenda sufficiat; aut dicendum, quod reliquis corporibus ambientibus in nihilum redactis, telluris superficies, omni scabritie resecta, lævigetur. Igitur non dubitat auctor pro certo vendicare, talem esse mundi figuram, ut a quocunque puncto extremæ superficiæ in aliud quodecunque ejusdem punctum linea recta ducatur, linea illa aut superficiem radat, aut per mundum transeat, nunquam vero aut tota, aut qua partem extra mundum cadat; Utrum vero figura mundi sit vel spherica, vel cubica, vel cylindrica &c., eadem certitudine non definit. Probabili tamen ratione sphericum esse mundum, hunc in modum probat: DEUS, qui summa sapientia est, nihil supervacaneum agere potest: Uti autem imperitiæ est in artifice pluribus uti instrumentis ad faciendum id, quod paucioribus æque commode fieri potest, aut majori includere theca, quod minore capi potest; ita credibile non est, DEUM, qui minore superficie tam vasta tamque multa in hoc mundo corpora completi potuit, majori citra necessitatem usum fuisse. Superficiem autem minimam, qua datum quodvis volumen comprehenditur, sphæra habet. Hanc sententiam non esse novam, sed ab A-

ristotele jam, uti supra indicavimus, propositam monemus. Præterea falsis fundamentis argumentum quoque Auctoris superstrui patet, quia neque extensio absolvit essentiam corporis, neque natura, uti posuerunt Peripatetici, absoluta quadam vi a vacuo abhorret, prouti ex philosophia recentiori satis constat.

§. IX.

DE rebus variis, præsertim incertis, varia variorum esse judicia solent, & quidem juxta proverbium: *quot capita tot sensus*. Mirum itaque videbitur, tantam esse concordiam & quasi conspirationem & antiquorum & recentiorum & profanâ & sacratori doctrina imbutorum ad mundum lævigandum ac tornandum, ejusque sphericitatem defendendam. Immo eo magis convenit mirari hunc consensum, quo evidentius patet, vel levi adhibita attentione, instar fumi vento dissipati, evanescere omne robur, quod pro adstruenda hypothesis allatum fuerit, adeo ut verbo tetigisse rationem quamcunque adductam, sit eandem sufficienter refutasse. Quod unice attentionem meretur, est illud Aristotelis argumentum a circumrotatione sphaerarum sese contingentium repetitum. Si enim esset verum, uti supponit, inde ab ultimo mundi termino, per orbis contiguos, conversionem versus hæc inferiora propagari, atque tellurem, in qua superficies maris rotunda ac lævigata est, centrum eorundem occupare: non certe improbabili conjectura exinde colligeretur, ultimi quoque orbis superficiem extimam perinde rotundam esse. Verum in hac rerum luce quis vel istam suppositionem jam amplectitur? Quod præterea attinet ad præcellentiam figurarum, quæ in abstracto considerantur, quatenus videlicet quadratum censetur esse dignius, quam aliæ figuræ quadrilateræ, circulus dignior quam triangulum atque sphaera dignior quam reliqua corpora, cujus quidem

dignitatis ea sit ratio, ut Conditor universi non potuerit non eandem respicere; nostro qualicumque iudicio omnis ista figurarum unius præ altera prærogativa pro chimæra plus quam puerili habenda est. Cur vero unanimiter sic recepta sit figura spheræ, id ex eo forte provenit, quod cælum adspicientibus instar forniciis hemisphærici appareat; qui fornix superior cum inferiori subiecto formam spheræ concavæ componere videtur; cum namque sidera remotissima, tanquam clavi fornici infixi, huic cavo insidentia atque a spectatore aequaliter undique remota videantur, facile id fiet, ut vel ob hanc sensuum fallaciam incogitantibus spherica figura præ ceteris arrideat.

§. X.

Pro ratione instituti de aliorum placitis satis jam dictum. Æquum proinde est, ut nostram quoque opinionem aliis dijudicandam proferamus. Quod vero præfens occasio temporisque angustia postulat, quodque curta supellex simul svadet, id nobis licitum futurum speramus, scilicet ut, quæ prolixiorum explicationem merentur, compendiose indigitemus. Itaque non verebimur mox indicare, quod hypothesin recentiorum Physicorum adoptemus, statuentium dari spatia vacua in hoc mundo sat multa, eaque non solum inter corporum particulas minimas ubique disseminata, verum etiam in magnis corporum mundi totalium intervallis coacervata. Hoc autem concessio, si cogitemus qualis sit superficies, qua terminatur omne extensum corporeum; quis non statim videt non continuam, nedum regularem figuram mundi dari, sed potius discontinuam & quasi laceratam? Concipiamus præterea corpora mundi tam partialia quam totalia non quiescere sed vario motu agitari; & deprehendemus variabilem atque Proteo mutabiliorem esse mundi figuram. Addamus insuper, quemadmodum placet

placet Astrophilis, corporum totalium superiorum orbitas ambitu suo non semper continere corpora, quæ inferius ad centrum systematis descendunt, sed dari corpora errantia, quæ vario motu aliorum orbitas trajiciunt, atque modo centro proxima sunt, modo ultra remotissimorum orbis longissime excurrunt; immo, ne quid desit, fingamus tandem stellas fixas singulas, ceu totidem soles, suis systematibus planetariis circum totum universum, quaqua patet, superbi- re, atque cometis modo in altum proVectis, modo profun- de demersis turgere; & fatebimur, necesse est, non simpli- cissimam sed potius intricatissimam atque omnis phantasiæ vim excedentem esse habitudinem figuræ mundanæ.

TANTUM.

Clarissime D^{ne} CANDIDATE.

Lect nihil discriminis, qua partes essentielles, inter se habeant mortales, qua tamen accidentales maxime a se invicem differunt. Quo diligentiori quis illas perficit cum opereaque, eo eximius in his excellit. Hinc unius præ altero præstantia, hinc celebris excellentia. TU, Clarissime D^{ne} Candidate, operam studiis literarum impendisti plus quam mediocrem; aliam enim ignoro causam, cur ea eruditionis perfectione clares, de qua vel præsens hac TUA dissertatio pulcherrima rotunde loquitur. Oculis hic ingenioque acutissimis figuram vastissima totius universi compagis, etsi rem quam longissime a nobis remotam adgredi audes, eamque solide & erudite desinis. Gratulor itaque TIBI felices animi dotes, egregios in scientiis progressus honoresque ideo mox capessendos debitos. Quævis Fausa TIBI adprecatus permanebo TIBI,

Clarissime Domine CANDIDATE,

additissimus

ERICUS LYBECKER.

Clarissimo Domino AUCTORI,

Informatori Optimo.

Fam tandem subortæ est lux vehementius a me desiderata, qua mentis meæ erga TE, Præceptor Dignissime, pietatem publice contestandi locum mihi præbes, qui propter laus TIBI grates ago maximas. Hocce desiderium penes me accendunt TUA perampla nature dona, TUAque eruditio exquisita; maxime vero pietas illa, qua TE TUAMque propensionem plane paternam ad felicitatem meam inanes promovendam indefinenter prosequor. Age, Informator Optime, & suscipe præmia, qua TIBI, cum Laurea, quam mox dignus gestabis, cælitus exhibenda gratulor. Omnigena de cetero felicia TIBI aimitus optat TUUS ex asse

GUSTAVUS ALFTAN,